

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACȚIA,
TIPOGRAFIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAȘOV, PIAȚA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir mic 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Cuza Vodă.

În toate vremurile de cumpană, când existența lui era pusă la grea încercare — neamul românesc a fost dăruit de Provedință cu un erou, care cu puterea vitejiei sale sau a minții sale pline de lumină a mântuit pe acest neam din primejdia pieirii. Când Turcii și Tătarii coborâră ca niște corbi flămânzi peste plaiurile românești — în Moldova s'a desprins din întunec, din jalea și durerea unei lumi de năpăstuiți — strălucitoarea sabie a lui Ștefan cel mare, iar la Rovnie Mircea cel bătrân domnul Munteniei a oprit cu puterea brațelor sale puvoicul păgânilor, cari la Nicopole s'drobiseră mândra oaste a cavalerilor din Apus, și mai târziu misterioasa bardă a lui Mihaii Viteazul a risipit în toate părțile pe flămânzii cari ahtiau după imbelșugatele ogoare ale pământului românesc.

La Iași e sărbătoare mare azi! Se sărbătorește eroul, care a creat România de azi și care a desrobii pământul românesc de sub tirania stăpânire a străinismului, dându-i drepturi omenești și deplină libertate.

În capitala Moldovei în fața regelui s'a tuturor reprezentanților Românilor și mai ales în prezența țaranilor români se face azi desvălirea statuii lui Cuza-Vodă. Întreg pământul românesc îmbracă haină de sărbătoare, căci Cuza-Vodă este simbolul idealului românesc și de persoana lui se leagă cele mai strălucite acte cari împodobesc paginile istoriei noastre. El

a fost cel dintâiu domn al principatelor române unite și cel din urmă domn de naționalitate română. În scurta lui domnie de șapte ani a introdus în țara românească cele mai moderne și mai folositoare reforme, cari au transformat principatele într-o Românie demnă. Secularizarea averilor mănăstirești, prin care s'a pus capăt domniei călugărilor greci; *impropietărea țăranilor*, prin care țăranul a devenit și el *cm* din slav ce era; *constituția țării*; *reforma armatei*, *înlesnirea comunicației* — toate acestea sunt actele lui Cuza-Vodă, care și-a înscris astfel numele în istoria noastră cu litere de aur, rămânând cel mai mare dintre eroii, cu cari a fost dăruit de Dumnezeu neamul românesc.

Prietin al țăranului, a luptat în timpul domniei sale mai mult pentru eliberarea acestuia din robia spirituală și materială, în care tânjise de veacuri. Spoliat cum era de toți veneticii, n-avea pe nimeni, a căruia, să i-se plângă, căci nimeni nu-l asculta și răsplata ce i-se da pentru truda lui — era biciul și lovitură cu palma.

Cuza-Vodă l-a ridicat din starea lui de jale și l-a ridicat la rangul de *suveran*, dându-i rolul ce-i compete ca *susținător de țară*.

Fost *divanul ad-hoc* din 1857 el a fost omul care i-a întins mâna țăranului *Ion Roată*, batjocurit de un ciocoiăș iute de fire și tot el a fost omul, care i-a sărutat fața acestuia lovită de palmele ciocoiășului, redându-i astfel cinstea pătată de veneticul barbar.

Cu o energie fără seamăn a scos din mânăștiri pe toți călugării spoliatori, cari fuseseră din acelea lăcașuri de urgență și de trândăvie și cu toate protestele lor în fața Europei i-a aruncat peste hotare — căci țara lui trebuia să fie numai a țăranului român. Talpa țării era puterea singură, care avea să fie chezașia pentru viitorul României.

În sufletul lui se concentrău toate virtuțile eroului mare, printre cari strălucia ca lumina soarelui iubirea de țară.

El fusese fătul născut din supremul instinct de conservare al unui neam, care simțea vremea soșită de a-și sfărâma lanțurile, în cari fusese încătușat de oardele streine. Spiritul lui Ștefan cel Mare și-al lui Mihai Viteazul se uniseră într-o sfântă armonie pentru ca tronurile, după cari insetaseră reciproc să fie încredințate omului chemat să intrupeze într-o singură ființă, într-o unică persoană idealul lor comun.

În *batista albă*, pe care Ioan Brătianu o flutura din localul camerei de alegere în fața miilor de Români adunați în fața camerei ca semn că Cuza Vodă a fost ales și de domnitor al Munteniei, lumina idealului înfrățirii, idealul *unirii*, care sbuciuma și frământa cu putere supranaturală sufletele marilor patrioți din acele vremuri de scumpă aducere aminte.

Cuza-Vodă a fost deci omul chemat și destinat de providență să înfăptuiască cel mai mare ideal al neamului românesc și dacă el n-ar fi fost detronat înainte de vreme, cine știe, dacă acest ideal nu și-ar fi aflat complecta sa înfăptuire!

Din chipul lui tăcut și mândru se desprinde astăzi raza acelui ideal și întregă româniea se închină lui.

Din mormântul dela *Ruginoasa*, unde e îngropat marele Domn adus din *Heidelbergul* depărtat — răsar astăzi în toată splendoarea sa figura eroului, care șapte ani de zile pribegise în țări streine, fără a se lăsa înduplecat de a-și recupa tronul perdut.

În Iași acest erou e sărbătorit cu pompă rară. În fața statuei lui ne propternem și noi și slăvim în el pe cel mai mare binefăcător al neamului românesc de peste Carpați, care la 1859 Ianuarie 24 a depărtat Milcovul și-n locul lui a tăiat eternul drum al *Unirii*.

Ne închinăm în fața ta Mărit Voevod și la umbra marelui tău

ideal vom adăposti toate gândurile noastre de azi și din viitor!

V. Nițescu.

Guvernul pentru Ciangăl. Iarăș pentru fi giugiuliți ai șovinismului, pentru drăguții de Ciangăl! Am publicat unele știri despre alarma, ce au dat-o mai de curând ziarele, că Ciangăii coloniști din comitatul Hunedoarei sunt ruinați, pier de foame, se prăpădesc etc. Era la mijloc o speculație, ca să se provoace *amestecul statului*, acest vecin refugiu al elementului maghiar. Câți-va speculanți voiau să tragă iarăș foloase pe tema ajutorării Ciangăilor. Și planul a succedat. O foaie semioficioasă e informată, că primministrul Lukács a însărcinat pe consilierul ministerial Lovas Sándor să cerceteze chestiunea colonizării Ciangăilor. Lovas și-a terminat cercetarea, și a făcut raport ministrului. Urmarea este, că *guvernul va lua asupra sa acțiunea privată de colonizare a Ciangăilor*, care se înmulțesc.

Va să zică, iarăș câte-va sute de mii sau chiar milionul pentru *salvarea* hămistilor de Ciangăl.

Dar cu cealaltă cetățeni ai patriei lipsiți și din sudoarea cărora se adună milioanele, ce este de la ministru Lukács?

Externe. Comandamentul general al armatei turcești a dat un termen de 24 ore albanezilor răsculați și dacă în acest termen ei nu se vor preda, atunci trupele turcești vor intra în acțiune.

O telegramă din Cetinje anunță, că Regele Nichita a plecat la Antivari și de acolo spre Viena, lăsând ca regent pe principele moștenitor.

Duma a adoptat proiectul pentru admitterea femeilor ca avocate.

La situație.

În ședința de eri a camerei un incident a turburat pe un moment discuțiile. Un deputat a voit să stărpească cu arma volnicia intrupată în Tisza, dar atentatul n-a succedat. El însă ne arată cât de mult au degenerat lucrurile și la ce decadentă și sălbătăcie a ajuns

sentimentul public al «părinților patriei». Altcum în situație nu este nici o schimbare. Tisza și partidul muncii merg înainte pe calea de volnicii, ce și-au croit-o.

Pentru azi avem următoarele informații:

Camera.

La ședința de eri a camerei deputații opoziționali s-au prezentat în număr complet, dar la provocarea comisarului polițial Pavlik, cei eschiși au eșit din sală. În curând i-au urmat și ceilalți, părăsind cu toții camera, în frunte cu Apponyi.

După aceasta Tisza a deschis ședința, exprimându-și regretul, că ședința a trebuit iarăș să fie precedată de neplăceri... În acest moment a răsunat glasul revolverului lui Kovács, despre care scriem în alt loc. Tisza a continuat a prezida, dar în curând s-a retras și locul li l-a ocupat viceprezidentul Iankovics. S-a deschis și votat proiectul procedurii civile, apoi la propunerea lui Khusen, camera a înferat atentatul și lui Tisza li s-au făcut mari ovații.

În ședința de după prânz au intrat în sală 101 de deputați opoziționali, dar la provocarea lui Pavlik au părăsit sala. Camera s-a ocupat cu chestiuni de imunitate și ședința s-a închis fără incidente.

Ziarele.

Dintre ziarele streine, cari se ocupă cu situația și cu actul brusc al lui Tisza, mai remarcăm următoarele:

«Arbeiter Ztg.» ziarul socialist din Viena, scrie un fulminant articol contra volniciei agresive a lui Tisza. Din cauza acestui articol nrul ziarului a fost confiscat. În articol se accentuează, că în nici un parlament n-au fost călăte regulamentele, ca acum în camera maghiară. Articolul încheie: *Va veni ziua, când se vor răzbuna crunt păcatele zielelor de azi!*

«Frankfurter Ztg.» scrie, că ceea ce s-a întâmpat în 4 Iunie în camera ungară este *fără păreche în istoria parlamentelor*. Evenimentele de Marti sunt niște pete, cari nu se pot șterge nici odată de pe paginile parlamentarismului. Și aci guvernul e răspunzător, pentru că s-a folosit de forța bruscă...

«Morgenpost» din Berlin vestejind procedul lui Tisza, zice, că Tisza este *tipul politicianilor fără conștiință, brutală*, de cari se află în Ungaria cu duzina. Parlamentul în care s-au petrecut aceste scene, *nu e reprezentanța poporului, este o reprezentanță a minorității*, în măsură mai mare, decât camera Prusiei!

o scrisoare a lui Cuza-Vodă.

Pe când mai mulți interesați și mai ales ziarele germane lățiseră vestea despre planul unei conspirații contra *Domnului Carol* pentru restaurarea pe tron a lui Cuza, iată ce-i scria acesta Principelui Carol:

Paris, 28 Aprilie, 1867.

Măria Ta,

Părăsind în pripă Principatele, nu mi-am putut regula mai multe afaceri a căror deslegare interesa starea mea privată. De altă parte, sunt citat într-un proces în care pasiunile politice au amestecat numele meu și care face neapărată prezența mea în țară. Pentru aceste două cuvinte, am de gând să mă duc peste câțva timp în Moldova, la moșia mea Ruginosa.

România a văzut împlinindu-se dorințele sale cele mai scumpe, stabilirea unei dinastii, care li va asigura viitorul dându-i stabilitatea ce lipsea instituțiilor sale. Înălțimea Voastră Serenissimă, aclamată de națiune, recunoscută de Sublima Poartă și de puterile garante, este temeinic stabilită pe tron. De aci înainte, Măria Ta! Românil nu cată să aibă altă cugestare decât de a consolida Dinastia Voastră, altă țintă decât de a Vă ajuta din toate

puterile lor în marea sarcină ce ați luat asupra-Vă cu atât curagiu. Convins că ideile mele sunt ideile patrioților mei, mi place a crede că înălțimea Voastră va aprecia că reintrarea mea în Principate nu poate avea nici un inconvenient.

Într-această privință, permiteți-mi, Măria Ta! a vă spune toată gândirea mea și a pune astfel o stavilă interpretărilor ce s'ar putea da reintrării mele în Moldova. Imi voi împlini astfel o datorie ce-mi împune atât caracterul meu cât și trecutul meu, pe ce cetățean, fie ca Domnitor.

În 1857, la Divanul *ad-hoc* al Moldovei am fost unul din cei dintâii deputați, cari au exprimat și sub-semnat dorințele Țării pentru unirea cu Valachia și pentru un Principe strein. Speranțele noastre nu se putură împlini atunci. Mai târziu, în 1859, voturile unanime ale ambelor Adunări imi deteră îndoița Coroană a României. Înălțat pe acest Tron, ce nu ambițio-nasem, declaraiu îndată și solemn, că voi pune onoarea mea și gloria mea în îndeplinirea dorințelor Poporului Român. Fiecare știe în România, că n-am întârziat nici cum a formula această îndatorire ce luam într-o scrisoare adresată a doua zi chiar după alegerea mea, către Sublima Poartă și

puterile garante. Încercările mele nu isbutiră atunci, și a trebuit să aștept un timp mai favorabil. Cel puțin am avut mulțumirea de a realiza unirea Principatelor, a face din trei milioane de clăcași, trei milioane de proprietari, a înalta Țării a cincea parte din pământul său uzurpat de clerul grec locurilor sfinte, a da tutulor Românilor fără o excepțiune drepturile electorale de care era lipsită pe nedrept marea majoritate a națiunii, a constitui puternic egalitatea civilă și politică și în fine, a traduce în fapt mai toate dorințele Divanurilor *ad-hoc* din 1857.

Cu toate acestea, sarcina mea nu avea să fie îndeplinită în ochii mei decât în ziua când ași fi putut ceda Tronul unui Principe eșit dintr-o familie domnitoare în Europa. Înălțimea Voastră a putut urmări în hărțile mele, șirul acestei înconștante preocupări. Turburările din 3 (15) August 1865 veni a proba, că pretendenții indigeni nu abdicaseră încă; crezui atunci sosit momentul de a abdică și, după șapte ani, de a satisface dorințele poporului român contra acestor încercări antinaționale. Aveți în mână, Măria Ta, scrisoarea ce adresam, la 1 Octombrie a acelaș an, Împăratului Napoleon, ca Suveranului care, în toate împrejurările arătase cele mai călduroase și mai fo-

lositoare simpatii, atât Principelui Românilor, cât și României. Măria Ta, cunoașteți dară foarte bine, că împărtășeam Majestății Sale Imperiale intențiunea mea nestrămutată de a abdică și a ceda Tronul unui Principe, care mi-ar fi dat garanții serioase pentru viitorul Țării mele. Aveam onoarea totdeauna de a solicita binevoitoarele consilii ale Împăratului pentru alegerea acestui Principe. Două luni mai târziu, la deschiderea sesiunii Corpurilor Legiuitoare, mesajul meu reamintea Românilor făgăduințele mele din 1859.

»Fie în capul Țării; fie alături cu voi, ziceam reprezentanților națiunii: Eu voi fi totdeauna cu țara, pentru țară, fără altă țintă decât voința națională și marile interese, ale României. Eu voesc să fie bine știut că nici odată persoana mea nu va fi o împedicare la orice eveniment, care ar permite de a consolida edificiul politic la a cărui așezare am fost fericit a contribui.

»În Alexandru Ioan I, Domn al Românilor, Românil vor găsi totdeauna pe Colonelul Cuza, pe acel Colonel Cuza, care a proclamat în Adunarea *ad-hoc* și în Camera electivă din Moldova marile principii ale regenerațiunii României și care fiind Domn al Moldovei, declara oficialmente înaltei Puteri garanțe, când primea și Coroana Valachiei, că

el primește această îndoiță alegere ca expresiunea neîndolnică și statornică a voinței naționale pentru unire, însă numai ca un deposit sacru.

Astăzi, Măria Ta! toate dorințele mele s'au împlinit! Acest deposit sacru a fost pus în mâinile Voastre de Românil înșiși, și singura mea părere de rău este că n'am avut timp să vi-l ofer eu însu-mi și în numele lor. Aceasta ar fi fost pentru mine cea mai frumoasă răsplată și adevărata încoronare a Domniei mele.

Am crezut de datorie mea să dau aceste explicații înălțimei Voastre. Nu mă îndoesc că Măria Ta le va primi cu aceeași bunăcredință, care mi le-a dictat.

Revenind simplu cetățean în țara mea, aspir numai la fericirea de a găsi în ea, cu familia mea, existența pașnică și rezervată, care convine deprinderilor și pozițiunii mele. Măști crede ferice mai cu seamă Măria Ta! de ași avea odată ocaziunea a Vă repeta, în persoană asigurarea sentimentelor mele și de a vă exprima dorința mea pentru fericirea și durata Domniei și Dinastiei înălțimei Voastre Serenissime.

(Semnat) Principe A. I. Cuza.

Mi-e rușine...

Correspondentul din Viena al ziarului »Berliner Tageblatt« a rugat pe telefon pe un deputat din partidul muncii, să-i dea unele informații asupra situației. Deputatul, în loc de informație i-a răspuns laconic următoarele:

— *Mi-e rușine, că sunt Ungur!*

Chestia culturală la poporul nostru.

Scrisoare deschisă

cătră toți profesorii de seminarii, de preparanții, de licee, de gimnazii, de școli comerciale și reale.

Domnilor colegi!

«*Famam extendere factis, hoc virtutis opus!*»

D-l Dr. Valer Moldovanu, prin articolul d-sale «*Răspuns la o scrisoare*» publicat în «*Gazeta*» ne cheamă îndirect să colucărăm cu «*Asociațiunea*» la răspândirea culturii în straturile de jos ale poporului nostru. Zic ne cheamă îndirect la nobila muncă prin școlarii noștri, căci ce alta poate să însemneze chemarea tinerimei școlare într-o propagare a culturii și luminei în masele poporului?»

Cine mai potrivit decât noi profesorii de toate categoriile, prin ascendențul nostru, poate să cheme tinerimea școlară, — pe timpul vacanțelor la luminarea sătenilor noștri? Cine altul mai bine decât noi profesorii, prin chiar munca noastră profesională poate să îndrumeze tineretul școlar la conlucrarea culturală cu profeții, învățătorii sătești, pe cari singurii unii din preinșii conducători și luminători îi cred datori să învețe și să îndrumeze poporul?!

Că și clericii sau teologii absolvenți și studenții universitari se vor asocia la această nobilă muncă cu adevărat națională, nu mai suferim îndoaială, dar îmi place a crede că tinerimea noastră universitară sau academică n'are trebuință de îndemnul nostru, — ea, dela sine își cunoaște rolul în această direcție. Dela tinerimea academică trebuie să plece academiile noastre populare din timpul vacanțelor școlare.

Socotesc că ni-ar deroga autorității noastre pedagogice în fața școlărilor noștri, ni-ar deroga stimei de care ne bucurăm în societatea noastră cea mare și conștie, dacă am cedă altora frumoasa noastră misiune de a chema și îndruma pe școlarii noștri la muncă în direcția semnalată de dl Dr. V. Moldovan prin care răspunde aceluși tânăr student dela liceul din Blaj, student care-l întreabă:

— *La ce conducător să ne adresăm? Pe ce teren de muncă ne îndrumați?»*

Dlor colegi! Precum la Dumineca Tomel, în anul 1848, școlarii Blajului duseră ca tot atâția apostoli, în toate părțile vestea marelui adunări din Câmpul Libertății (din 3/15 Maiu), cu același îndemn și cu același entuziasm să plece de azi înainte, tinerii conferențieri dela Blaj și Sibiu, dela Brașov și Năsăud, dela Arad și Gherla, dela Caransebeș și Lugoj, dela Brad, Orade și Beiuș și mai ales de aci din Bihor, unde poporul se sruiciumă în o așa întunecime încât le doare înima când îl vezi și unde nici o mișcare, nici o scântieie de interes nu s-a arătat din partea clericului.

Terenul de muncă pentru tineretul școlar?

Naționalism, idealism și optimism răspunde dl V. M... Noțiunile acestea

generale cuprind în sine: Cunoștințe de istorie, de geografie, de literatură frumoasă; cunoștințe populare de drepturile și datorile cetățeanului; cunoștințe de morală creștină și sociologie populară, piese teatrale populare; igiena individului, a casei, a curții și a satului întreg; Cântări (coruri) bisericesti și populare și mai întâiu cetitul și scrisul de care guvernauții vor să condiționeze esecificarea votului în viitor, deprinderea în măsurarea practică a parcelelor de pământ, precum și socotel practice din viața săteanului după diferitele regiuni ce le locuște...

«*Biblioteca populară a «Asociațiunii», și altele pun la îndemână materialul literar și științific trebuitor...*»

Auditorul va trebui împărțit în 2 secții.

a) Secția analfabeților pentru învățarea cetirei și scrierii, condusă de orice școlar din clasa a V-în sus. Deocamdată în vederea reformei legii electorale la această secție să se ție numai bărbați maioreni, neștiutori de carte!

b) Secția celor știutori de carte, plus femei, cu lecturi și conferențe. Lecturi (din «*Coroana de ojele*» de Coșbuc, din «*România pitorească*» de Vlăduț; din «*Cărticica sănătății*» de Dr. I. Beu s. a.), zic lecturile sănătoase și înălțătoare instruesc și moralizează, recrează în același timp. Și, fiindcă a ceti bine este mai greu decât a vorbi bine, lecturile trebuie pregătite din vreme.

Prin conferențe vorbire, nu cetire, se desvoaltă mai bine chestiile care interesează pe ascultător și-i îndeamnă la bine.

Timpul potrivit ar fi poate în Dumineci și serbări, și anume:

Pentru instruirea analfabeților «*indată după Sf. liturgie, la școală sub supravegherea învățătorilor, iar pentru conferențe, înainte sau după vecernie, la biserică sub supravegherea și cu participarea preotului. Asistența învățătorului și a pruncilor școlari, care cu cântecele lor vor înviora pe adulți, este mult folositoare: Iată școala reală a poporului!* Profesori, avocați, medici, funcționarii de bănci și alți inteligenți de prin prejur vor da ajutorul recerut prin pildă și autoritatea lor. Pentru înălțurarea de neplăceri, va fi invitată să asiste și autoritatea comunală.

Iar directorii de bănci vor binemerita dela întrușchirarea culturii poporului, dacă vor stimula pe conferențieri cu premii potrivite, căutând toate mijloacele a uni mișcarea culturală în cea economică a poporului.

Iată cum noi, profesorii prin pildă și îndemnul nostru, suntem datori să chemam și să îndrumăm pe școlarii noștri a se face învățătorii părinților, fraților consădenilor lor!

Hoc virtutis opus!

V. G. Borogovanu, profesor.

Adunarea comitatului Făgăraș.

— Urmare. —

Nu este oare o apucătură imorală și nedeamnă, când se fac încercări, ca prin detragerea congruel și a ajutoarelor să deslipească și să separe preoțimea de biserică, carea o-a crescut și de poporul, ai cărui păstori și conducători trebuie să fie, după chemarea lor. — Și nu e oare tot o încercare imorală, ca să prezente preoțimea

ca dușmană aspirațiilor, voinei dorințelor, durerilor, și suferințelor fiilor ei sufletești, a poporul păstorit de ea, — ademenindu-o cu răsplată bănească. — care și așa i să cuvine după lege?

Și știm că în comitatul nostru și aceasta s'a făcut. Legea a fost dejosită la un simplu mijloc de persecuție, de terorizare și de — cortesire. Cu drept cuvânt pot zice deci, că ingerința teroristică voiește a se vâre până și în biserică noastră românească.

Ce să mai zicem de școlile românești confesionale din comitat. Nefericitul și de tristă aducere aminte Szabó Elemér, fostul inspector școlar, a prezentat în modul cel mai brutal și mai sălbatic et t școlile confesionale, cât și pe învățătorii acestora, sub cele mai radicale și mai volnice proteste. Suspendări peste suspendări, cercetări disciplinare cu droaia și școale amenințate cu închidere. Nici una însă n'a avut baze pedagogice, și reale ci curat numai tendințe politice, născociri și scopuri ascunse. Am avut ocaziunea, să înaintez o mulțime de recuse contra hotărârilor comisiei administrative, aduse toate pe unu' și același calapod.

Motivul principal, — ba pot zice singurul era, — «*nici un spor în propunerea limbei maghiarec. Ba s'a întâmpiat cazul ciudat, că față de un învățător, absolutul al facultății de litere dela universitatea unguerească din Cluj, care a depus esamelele la facultatea în limba maghiară, fost profesor de liceu, și care scrie și vorbește perfect limba maghiară, a afirmat, că nu este în stare a propune limba maghiară, fiindcă nu «*o cunoaște*»(?)» n'is el. Și luând de pretext acest protocol, a fost suspendat și șicanat ani de zile, apoi pedepsit pe cale disciplinară. — Pe când adevăratele motive au fost cu totul politice. Tot așa au pățit-o și alți mulți buni învățători.*

Iată dar, că și în școală s'a introdus cea mai șovină politică.

Tot scopul acestei păcătoase politice nu țântește la altceva decât la nimicirea școlii și culturii românești în comitatul Făgărașului.

S'au denegat în mod sistematic întregirile la salariile învățătoarești, deși cererile erau pe deplin motivate și bazate pe lege. S'au nimicit totdeauna ajutoarele votate de comune școlilor și bisericilor românești, și acestea bazate pe lege, chiar și astfel de ajutoare, cari le-au avut încă din anul 1868 și pe cari comunele sunt deobligate a le da, tot pe baza legii școlare din 1868. Abia s'au putut câștiga unele prin recurs la judecătoria administrativă.

După dispozițiile legii comunale (art. de lege 22 din 1886) comunele au drept a contribui pentru scopuri culturale-școlare. Și cu toate acestea, toate hotărârile aduse în vederea acestui scop, au fost nimicite de forurile municipale, — deși nu făcuse nimenea recurs contra lor, — ba întreaga comună cerea aprobarea lor. Într-o comună (Sincanouă) s'a și încasat ajutorul votat de comună, pe care poporul l'a plătit fără nici o vorbă, și totuși vin organele administrative și opresc în mod voinic plătimea banilor școlii române confesionale, sub pretext «*că e dare comunală grea*». Scopul e evident. Dar sunt multe, foarte multe cazuri ca acesta.

În munca această herostratică de a nimici școala românească din comitatul Făgărașului, sau folosit și alte mijloace detestabile. Li s-au promis la unele comune prin neconștienșoul și șovinistul fost inspector Szabó școală,

de stat, dacă închid școala confesională românească. S'a găsit o singură comună păcătoasă, care s'a lăsat sedusă de făgăduiele ludei, anume comuna Drifid. Dar a și pățit-o, căci școala de stat nu a căpătat, ci din contră forurile administrative i-au silit să facă școala comunală; fără să-i mai întrebbe administrația le-a făcut un plan de școală, pe banii comunei, în preț de 24 mii coroane, le-a impus doi învățători à 1500-2000 cor. și alte cheltuieli și limba de propunere e maghiară, deși comuna e curat românească.

Pentru ce nu a avut administrația și la Drifid scrupulul, că se «*ridică grozav darea comunală?*»

Pretextul cu urcarea dărei comunale este deci ridicol, sunt lacrimi de crocodil. Stările abuzive și nelegale și persecuția în chestia școlilor române sunt condamnabile și nu mai există în nici un comitat din Ungaria și Transilvania.

Nu ii s'a dat ajutor de stat școlii române gr. or. din Făgăraș, pe motivul, că aici e școală de stat, pe când celelalte școale confesionale neromâne și anume: romano-catolică, reformată, săsească și jidovească, toate au ajutor de stat.

Ba compatrioții noștri Sași sunt împărțâșiți cu ajutoare de milioane pentru institutele lor culturale: licee, școli comerciale, industriale și populare, toate confesionale, ca răsplată pentru veacicul lor mameleucism «*patriotic*»

De ce numai noi românii suntem meșteri tractați și nu numai că nu ni se dau ajutoare dela stat, dar nici pe banii noștri nu ni se permit să pagăm cultura și limba românească, — cea mai veche în Țara Făgărașului? — Iată dar domnilor, că și pe terenul cultural-școlar ne lovim de ingerința nelegală și dușmănoasă, de persecuția politică. Pe când în școală nu scopurile politice de subjugare și exterminare, ci nobilele și modernele principii de lumină și înaintare trebuie să fie conducătoare și dătătoare de ton.

Dar să trecem și la o chestiune de mare importanță pentru nefericitul nostru comitat: chestiunea economică.

(Va urma).

Din România.

Dela Societatea geografică regală română.

Comitetul «*Societății Geografice regale române*» a ținut alaltăeri ședință pentru constituirea biroului. În locul regretatului General Manu a fost ales ca vice-președinte d-nul Ion Kalinderu. Procedând apoi la rezolvirea celorlate puncte din ordinea de zi, s-a ales un comitet compus din d-nii general Iannescu, prof. Murgoci, prof. S. Mehedintși și prof. Al. Dimitrescu pentru redactarea Buletinului.

Tot în această ședință comitetul a hotărât să dea ajutoare la trei studenți, cari urmează studiile geografice la universitățile streine. D-nul Kalinderu din partea sa a pus la dispoziția societății suma de 500 lei în același scop.

Serbările dela Iași.

După cum se știe, mâne vor avea loc la Iași marile serbări ale desvâlirei statuei lui Cuza-Vodă. Aseară au plecat din București, spre a lua parte la aceste serbări M. S. Regele și A. A. LL.

RR. Principii Ferdinand și Carol însoțiți de d-ni miniștrii.

— Din partea Universității din București a fost delegat d-l profesor N. Iorga, ca să vorbească în numele Universității la desvâlirea statuei lui Cuza.

— «*Societatea Scriitorilor români*» va fi reprezentată la aceste serbări printr-o delegație compusă din d-nii: D. Anghel, M. Sadoveanu, d-na Natalia Anghel, Caton Theodorian, Cincinat Pavelescu, Em. Grigorovitzza, care va depune și o coroană la statua lui Cuza-Vodă.

— Direcția generală a căilor ferate a decis ca să începere din ziua când se va face pelerinagiu la mormântul lui Al. Cuza, stația din Ruginoasa să poarte numele de stația «*Cuza-Vodă*».

Știri mărunte.

După serbările dela Iași regela Carol se va duce la Sinaia.

Cursurile de vară dela casa de cetit dela Vălenii-de-Munte, de sub direcțiunea d-lui N. Iorga, profesor universitar, vor începe ca de obicei, pe ziua de 1 Iulie. Anul acesta va asista la deschiderea cursurilor și A. S. R. Prințul Carol, care va sta la Văleni, timp de 15 zile. Serviciul divin pentru deschidere va fi săvârșit de I. P. S. S. Metropolitul Moldovei.

Alaltăeri s'a deschis întruna din sălile Ateneului din București expoziția societății de țesători. Furnicax, care stă sub patronajul M. S. Reginei.

Epilog II. la expoziția de vite din Brașov.

— Ce au făcut ai noștri?

București, Maiu 1912.

— Fine. —

I. C. Baicoianu ca secretar general la Domenii delegă pe tată-socrul pensionar cu ajutorul său profesor de botanică și geologia de repetiție ori în Elveția, ca să admire frumoșii Alp ai Elveției, căci Hegyesul, Peatra mare, Bucegi, Pentelenu și Peatra Craiului etc. îi studiaseră ambii deja în destul, iar bieții noștri Tuluieni buimăcâți de atata sprin și retrăgeau cu turmele lor în munții Crimen, unde se găseco azi peste 200.000 de oi ardeleno.

În învățământul agricol au declarat știința Zootehnică de atribuțiunea Veterinarului, și au mijlocit că medicul veterinar să fie esaminat la zootehnică de către inginer și silvicultor apoi au despărțit școalele de agricultură în două, școala superioară de agricultură depinde de Ministerul Domeniilor, iar cele inferioare de Min. Instrucțiunii Publice — și pe lângă — școalele practice, inferioare și elementare de agricultură, ei au mai înființat alte școale de ucenici — școale fără știință de carte după analogia mânătorilor în strungă, cu care ciobănașii își încep meseria lor. Hani s-au vârsat cu chiveră pentru importul a tot felul de vite, iar rezultatul?

Lapoviță de April.

(Piesă de A. Vély).

Localizată de Emil A. Chiffa.

— Fine. —

D-na Cermanescu. Leonard serie articole și noi nu știm nimic!

Contele. Primește stimabile felicitările mele afectuoase.

Leonard. Aceasta se chiamă glorie. Contele. Gazetar! eu cunosc, da cunosc unul, care scrie la gazetă, fără să știu cine e! Sublim, măreț, splendid.

D-na Cermanescu. Ah, Leonarde! Cum de ai tăinuit? Și sub ce nume publici articolele tale?

Leonard. Sub ce nume?! D-na Cermanescu. Da.

Leonard. Sub un nume, pe care-l cunoașteți cu toții.

D-na Cermanescu. Spune, spune. Leonard. Sub numele de Leonard.

D-l Pompilian. Nu se poate.

D-na Cermanescu. Noi n'am observat până acuma.

Contele. Antoniu publicist, scriitor! Trăiască! Iată domnilor ceva neaștep-

tat! Nu doară pentru că amicul nostru ar fi incapabil de-a scrie... Dimpotrivă, cred, că împărtășesc și esprim părerea tuturor, dacă din locul capului, pardon, din capul locului îi aducem felicitări și omagii calităților sale. Trăiască! Dar vreau să cetesc totalmente articolul cu pricină. În care foaie va apărea, rogu-te?

Leonard. În foiața »Gaz. Trans.«, dacă va apărea.

D-l Pompilian. Cum se poate? Pentru-ce să nu apară?

Leonard. Doamne... dacă nu l'am scris.

D-na Cermanescu. Și pentru care cauză nu l'ai scris?

Leonard. Dacă nu-mi vine inspirația! Dacă Pegaz e îndărătnic!

Contesa. Ce spune? Vorbește ca din carte, ca un gazetar.

Leonard. Vă spun dragă doamnă, gazeta m'a rugat să-i scriu un articol despre lapovițele din April.

Contesa. Laponiță, înșiratie, Pegazi! Ce limbă senzațională!

Leonard. Și nu știu cum să încep aceasta lucrare. Înainte de-a sosi la d-voastră, m'am gândit la toate și m'am simțit foarte încurcat. Iar prezența

d-voastră colectivă, puțin lărmuitoare, n'a contribuit a scădea strimtoarea mea.

D-l Pompilian. Dorești să ne depărtăm? Iată strălucind o rază de soare.

Leonard. (cu un gest plictisit). Ah, acum se vor...

Contesa. Pegaz e îndărătnic?

Leonard. Puțin contesă. Dacă ați avea de scris un articol despre lapoviță, cum V'ați scoate din năcaz?!

Contesa. Sermana de mine! M'ar zminti laponița d-tale.

Leonard. (doamnei C.) Ei bine d-nă Cermanescu, ce faceți, ce contemplați?

(Doamna Cermanescu se duce la bibliotecă, scoate dintre cărți un volum imosant.)

D-na Cermanescu. Resfoesc în «*Enciclopedia Română*» la litera L.

Leonard. Pentru ce doamnă?

D-na Cermanescu. Pentruca să știu ceea-ce spune despre Lapoviță. Aceasta cu siguranță va putea să ne dea câteva idei.

Leonard. Pe cuvântul meu doam-

nă, aveți un instinct de gazetar veritabil.

D-na Cermanescu. (căutând) Lapoviță, lab, lac, lad... lap, lap... lap (enervată) Sânte Dumnezeule, pentru «*Enciclopedia*» nu există cuvântul lapoviță. Vino Leonarde, caută și tu, presimțesc că nu vei fi mai norocos ca mine.

Contele. Scandal domnilor. Esprim regretatele mele și indignarea mea superlativă la aceasta ignorare condamnabilă. Este un fapt posibil și regretabil. Noa, sănătate bună enciclopedie.

D-na Cermanescu. Ia să răsfoim dicționarul lui Șăinean. (scoate din bibliotecă și caută) Lapoviță, feminin, ploaie multă amestecată cu grindină sau zăpadă.

Contele. Trăiască! Vedeti, asta mai merge.

D-na Pompilian. Aceasta este tot ce spune.

D-na Cermanescu. Ar mai trebui o ilustrare, un exemplu: Mânia este un nor, care se descarcă ca o lapoviță. (cătră Leonard) Iată adevărul drag.

Leonard. Aceasta însă nu ne duce departe. Ar trebui tema dezvoltată mai literar; ar fi necesară o descriere a-

mănușită, atât poetică cât și fizică a ploaii neașteptate, rezezi, întovărită de alaiul lărmuitor, ropotitor al grindinei, al zăpadei albe și secundată de fanfara de tromboane și tobe a orhestrei cerești, prin urmare exact, aceea-ce s'a întâmpiat azi.

Contele. Domnilor! Constat cu părere de rău și regret, că suntem într-o situație dificilă, penibilă și regretabilă. Nu că doară suntem în rătăcire dar din cauză că suntem în momente de grea încercare. Domnilor! Prietinelui nostru mult stimat și iubit Leonard: Trăiască! li trebuie o explicațiune mai științifică. În aceasta chestie atât de importantă din punct de vedere literar, moral, național, trăiască națiunea, ar trebui să cerem stimabila părere a Solomonarului de sub Tibleș, a fratelui Corbu, trăiască! Nu că doară ar fi cel mai învățat și competent, dar deoarece, pentrucă el ar putea să ne dea cea mai lămurită explicațiune.

D-na Cermanescu. (adâncindu-se în gânduri) Ascultă Leonarde!

Leonard. Aceste nu ne oferă nici un interes. Nu aceea-ce caut, e o idee originală.

Contele. Noa, sănătate bună, idee originală.

Grünwald Albert Fabrică de mobile BRAȘOV, Strada Porții 33. Asortiment enorm de mobile de prânzător, dormitor, salon și odăi de domni. Comande după desin. Prețuri eftine. (25-5) Serviciu punctual.

Astăzi România afară de școalele sale de agricultură cu moșile lor, pendente de 2 ministere deosebite și de fermele sale model, conduse de pepinierii dela »Serviciul viticol« mai are deosebit o Direcțiune Zootehnică, condusă de Medicii veterinari cu alte ferme deosebite la Grași, Rumen, Popanți cu veterinari administratori etc. Herghelii Ministerului de război dela Cislău au desființat o, dar statul împoartă armăsari de sânge Anglo-Arabi, dela Tuluză etc.

Căi de Ialomița au dispărut aproape și cei cari se cresc astăzi în Bărăgan pe ogoarele arate și la Bălți prin nămoale și nisipuri au mult mai mică valoare, față de trecut când stepa Bărăganului întreagă era nearată, și un imens suhat de vite de tot soiul și copita cailor crescuți cu stepa era tare ca fierul. Astăzi guvernul face sacrificii importante pentru creșterea cailor tălărești de Dobrogea. Avantajele mari le incurajare acordate unei Companii engleze la gara Marculești pentru ridicarea culturii vitelor în țară și activarea unui esport intensiv de carne către Orient și Occident nu au dat rezultatele dorite și Societatea engleză cultivă pe moșia ei grâu și porumb aproape ca și ori care alt arendaș. Ministerul de război dă pe fiecare an peste 3 milioane de lei numai pentru cumpărarea de remonți și caii cumpărați din străinătate nu duresc mai mult de 3—4 ani în serviciile armatei. Economilor de oi călătoare le-a acordat tariful redus pe căile ferate pentru trimiterea oilor la muate — după ce aproape tot terenul este ocupat de agricultură. Țăpăneii s'au retras mare parte cu turmele lor călătoare în Crimeea — unde sunt sprijiniți de guvernul rusesc.

În țara Românească nu avem nici o singură școală de lăptărie — și numai 2—3 lăptării în cari se lucrează cu abur — kilogramul de unt fin de masă se plătește cu 4—5—6 lei; fabricile de postav cea dela Azuga împoartă lână merinoasă anual pentru 200.000 lei una singură. Față de înlesnirile de esportul cărnei se conviuge lumea, că nu sunt vite în țară nici pentru acoperirea necesităților consumațiunei interne.

Cu toate asigurările date, că țara va putea merge înainte sute de ani cu sistema-actuală de plugărie, guvernul s-a văzut silit în urma recoltelor dela 1907 să voteze legea de înființarea izlazurilor comunale — și să dea la peste 2000 sate pășuni comunale. Să sperăm că va mijloci și celorlalte comune să ajungă la acel mare avantaj economic al pășunilor comunale și la națuri și să scape pe țaran de nevoia a-ținea vitele sale cu ogrinji și curți, și de munca de a abține cea mai mare cantitate de lapte și de unt din pie. Diplomaților noștri din Săcele le rămân alte chestiuni mai mari de înțeles: regularea comerțului mondial în Angliei, Germaniei etc. dar să lase agricultura în pace, iar economii de vite ce și-au mai păstrat încă vitele și obiceiurile vechi să ia și ei parte la ventuale expoziții de vite să nu rămână în umbră.

Ion de pe Văcarea.

ȘTIRI.

— 26 Mai 1912.

Pantru frații români năpăstuiți în potop am mai primit azi dela d-na Elena M. Bunescu Rucăr (România) 5 cor.

D-na Cermanescu. (aparte) Aceea-ce-a întâmpinat azi aici... da... e egală, și s'ar potrivei admirabil. Leonard. Ei bine draguță doamnă, șoptiți priatru dințișorii d-voastră moși? D-na Cermanescu. Ah, dacă aș fi jurnalista! Leonard. V-am spus deja că înțelul îl aveți. D-na Cermanescu. Poate nu e cam vivăciivă ideea ce mi-a venit. Leonard. Sunt sigur că da. Spuneți. D-na Cermanescu. Ei ascultă, Leonard. Toți. Se auzim. E nosim. D-na Cermanescu vrea să întreacă pe Leonard. D-na Cermanescu. Răd și ignerez ce-a-ce veți spune despre mine. E mine numai părerea lui Leonard împoartă. (cătră Leonard). Eu lmi scripui un gazetar, care trebuie să scrie un articol despre lapoviță. (cu unțasă) El e așezat înșit în odăița a, lângă masa de scris, într-un calm

Centenarul nașterii istoricului Eudoxiu Hormuzachi. Școala normală de învățatori și învățătoare din Cernăuți de sub protectoratul Excelenței Sale Mitropolitului Vladimir de Repta, a serbătorit la 3 Iunie a. c. printr'un impozant festival centenarul nașterii istoricului Eudoxiu Hormuzachi.

Pagubele pricinuite de potop. După rapoartele, oficiale ale autorităților comitatelor, pagubele în comitatele Caraș-Severin, Timiș și cercul Biserica-albă s'au stabilit precum urmează:

În comitatul Caraș-Severin pagubele se urcă, abstragând căile ferate de stat și societate locale și industriale, în total conform calculului făcut imediat după retragerea apelor, la 8.609.120 cor.

În comitatul Timișului în total la 8 milioane cor.

În cercul Bisericeii-albe la 400.000 cor.

Despre atentatul de eri săvârșit contra lui Tisza István se mai anunță următoarele: Atentatul s'a întâmplat pe la 11¼ a. m. în momentul când Tisza voia să redeschidă ședința după îndepărtarea deputaților opoziționali. În acel moment și-a făcut apariția în loja ziaristilor deputatul Kovács Gyula, eschis dela 30 ședinte, și înainte de-a fi putut fi împedecat, a scos din buzunar un revolver, din care a tras trei focuri asupra lui Tisza, strigând: Mai este aici încă un opozițional! Au urmat câteva momente de panică grozavă. Tisza devenise palid ca moartea și mulți credeau că a fost rănit. Soția lui Tisza, care se afla în loje leșinase cu un țipet strident. După câteva clipe mai mulți deputați și ziaristi s'au recules și s'au aruncat asupra lui Kovács, care mai avu însă atâta timp să-și îndrepte arma către sine și să se impuște în tâmplă. Apoi căzu jos la pământ într'un lac de sânge.

Mai mulți deputați ai partidului muncii volau în izița lor să-l lișezeze pe Kovács, au fost însă împedecați de ziaristi, cari au făcut cerc în jurul sinuicigașului. Atentatorul a fost apoi dus în odaia de serviciu, unde li s'au dat primele ajutoare. De-aici a fost transportat în sanatoriul profesorului Herzel, care după o scurtă examinare, l-a estras glonțul. După părerea medicilor Kovács nu va scăpa cu viață.

După operație Kovács și-a revenit în fire și prima întrebare l-a fost: ce-i cu Tisza! Când li s'a răspuns că Tisza n-a fost rănit, Kovács s'a simțit mai ușurat și a mulțumit lui D-zeu că l-a ferit să devină asasin.

Eri seara li s'a luat un interogator. Kovács a declarat că zitudinea provocatoare a lui Tisza l-a iritat într-atâta, încât l-a făcut ca într'un moment de agitație extremă, să comită atentatul.

După comiterea atentatului mai mulți deputați din partidul muncii au apostrofat în mod bádăran pe ziaristi, acuzându-i că ei l-ar fi făcut loc lui Kovács în loje. Ziaristii au respins cu indignare această acuză și în semn de protest au părăsit loja ziaristilor.

O groznică explozie a aruncat eri dimineață în aer magazinul de praf de pușcă din Wölersdorf (Austria), esplodând din cauze necunoscute o cantitate de 200 mii kilograme praf de pușcă. Sentinelele din jurul magazinului au fost ucise, iar pe locul de exerciții militare din apropierea magazinului au

fost omorâți un căpitan, un voluntar și 20 soldați de rând. Hangarele de pe câmpul de aviație dela Wienerneustadt au fost nimicite dimpreună cu toate aeroplanelor ce se aflau în ele. Numărul morților este de 30, al răniților întrece sute. Pagubele se urcă la suma de un milion coroane.

Necrolog. Cu adâncă durere se aduce la cunoștință tuturor rudenilor și cunoscuților trecerea la cele vecinice a neuitatei și mult iubitei Nina Cergeđi n. de Csalo văduvă de jude la tablă și membră pe viață a »Asociațiunii și a altor societăți culturale, întâmplată în 4 Iunie, după lungi și grele suferințe, împărțită fiind cu ss. Sacramente ale muribunzilor, în al 67-lea an al vieții sale. Rămășițele scumpei decedate s-au transportat dela locuința sa în 5 Iunie la gară, și de acolo la T. Mureșului, unde în 6 Iunie la carele 11 s-au așezat spre vecinică odihnă în cripta familiară din cimiterul bisericeii greco-cat. Dicioșământin, Iunie 1912. — Talnica familie.

Un puternic cutremur de pământ s'a simțit eri noapte în unele părți ale României. În București cutremurul a ținut 7 secunde. Foarte multe persoane deșteptate din somn s'au refugiat în stradă de teamă să nu se întâmple vre-o nenorocire. Cutremurul s'a mai simțit la Vaslui, Tecuci, Drăgășani, Bacău, Buzău și în alte părți.

Giosaire de vapoare pe Dunăre. Alaltănoapte vaporul austriac de pasageri »Tausig«, venia din T. Severin și voind să facă rondou pentru a acostă în portul Calafat, a lovit cu foarte mare putere un șlep uregesc, care era încărcat cu porumb și acostat în mijlocul Dunărei. Lovitura a fost atât de violentă, încât s'au produs enorme spărături în cabina și hambarul șleului. Vaporul a fost spart în partea dinainte pe o întindere de 5 metri. Ca prin minune au scăpat dela moarte sigură căpitanul șleului și marinarii cari dormeau. Fîind imposibilă acostarea vasului, a luat direcția spre malul bulgăresc unde a acostat, dând semnale de alarmă. Imediat au sârit în ajutor remorcherelor cari au luat pasagerii din vapor. Pentru stabilirea responsabilităților s-a început o anchetă.

Crăștini ucși de Turci. Din Atena se anunță că mohamedanii fanatici din Scala Nova au voit să asasineză la 1 Iunie pe toți crăștini de acolo. Numai cu greu a putut fi restabilită ordinea de cătră armata turcă. În decursul turburărilor șase crăștini au fost ucși iar vre-o 20 răniți.

Luptă între bandiți. După cum se anunță din New-york, două bande de hoți de acolo s'au luat la ceartă, care a degenerat în bătăe. Bandlele se urmăresc una pe alta cu automobilele și dacă se întănesc, bandiții descarcă focuri de revolver unii asupra celorlalți. Până acum au fost ucși 5 bandiți, iar alți au fost răniți. Membrii celor două bande improvizază adevărate lupte pe cele mai animate străzi ale orașului, iar poliția este imposibilă față de ei.

Ciuma în Marsilia. Din Paris se anunță: Ministerul de interne francez a aflat că pe bordul unui vas sosit din China în Marsilia (Franța) s'au constatat două cazuri suspecte de ciumă. Vasul după ce a fost desinfectat a primit voia de a-și continua călătoria.

O groznică furtună cu grindină s'a deslăntuit în unele regiuni ale Macedoniei. Pe o mare întindere recolta a fost complet distrusă de grindina care

avea mărimea unui ou. Un cioban a fost ucis, iar mai multe alte persoane au fost grav rănite. Au pierit o mulțime de vite.

Știri mărunte. Vasul »Ingermanland« a colidat eri dimineață cu remorcherul »Styrboera«, care s-a scufundat. 8 persoane din echipagiu s-au înecat.

— 700 Italiani au părăsit alaltăseară Constantinopolul, imbarcând pe vasul »Thassos«. Până alaltăseară se scosese 2000 pașapoarte pentru 5000 persoane.

Dim Brașov și Țara-Bârsei.

Pentru năpăstuiții de potop. Cum am anunțat, Luni, în 10 l. c. va ținea d-l Horu P. Petrescu interesanta sa conferență, în sala gimnaziului de aici. Începutul la orele 8. Atragem atenția publicului asupra acestei conferențe.

Litere, arte și științe.

Concertul d-soarei Melania Brândușan.

Bistrița, 5 Iunie n.

Sală cea mare dela hotelul »Regele Ungariei«, a întrunit Sâmbătă în 1 Iunie societatea românească și numeroase familii maghiare și săsești din Bistrița pentru a asculta pe d-soara Melania Brândușan cunoscuta artistă la pian dela Blaj, una din artistele noastre cu reputație frumoasă. Distinsa elevă a Conservatorului din München, și a corespuns așteptărilor tuturor.

D-soara Brândușan a ținut și executat 3 puncte din program, la pian, — intercalate între celelalte puncte, — anume:

- 2. a) Beethoven: Appassionata I—III. b) Grieg: »Sonata E moll. 4. a) Schumann: »Etudes Symphoniques« a) Liszt: »Rhapsodia nr. 11. 6. 1. Mureșan: »Caprice de Concert«. D-soara Melania Brândușan, cu arta sa cucerește și impune din toate punctele de vedere, Are o liniște, o stăpânire de sine; o stăpânire absolută sigură de temă; ținută elegantă și naturală a corpului, a brațelor, mânilor, și mișcarea degetelor, la nivelul tehnicii moderne. Cele mai mari greutateți tehnice le birue cu mare ușurătate, făcându-ți iluzia, că teată desășurarea-i de energie, e numai un joc ușor; astfel te trece din emoție în emoție, din o plăcere sufletească la alta, după cum variază tactul, melodia și nuansările dela piano la forte, pe întinderea lor întregă și variată. Tehnica desăvârșită a d-ș. Brândușan a captivat pe toți, chiar și pe Criticii germani și maghiari, cari nu-și ascundeau de loc admirația. În arta d-sale o servește colosal memoria extraordinară. Toate bucățile le-a executat fără note, de rost. O ajută mai departe temperamentul necesar, pe care-l pune în serviciul artei sale. Cu toate aceste aptitudini superioare, d-ș. Brândușan apare cu o modestie cuceritoare. Cu aceste d-sa și-a asigurat simpatia și admirația tuturor, încât publicul cu aplauzele frenetice nu mai contenia și la insistența șgomotoasă a publicului întreg a trebuit să cedeze, și să mai execute un potpuriu de l. Mureșan, care a stârnit nou entuziasm și noul emoțiuni sufletești artistice. Fiecare prestațiune a fost urmată de aplauze frenetice și îndelungate. Poste tot d-soara Melania Brândușan a contribuit în mă-

sură bogată, ca arta și cultura română să câștige în valoare și în apreciere în judecata societăților bistrițene, — un fapt, pentru care-i suntem mulțumitori, și de care suntem mândrii.

Dar frumos s-au executat și celelalte puncte din program. Corul mixt al reuniunii a cântat foarte bine și precis două bucăți dragășe: »Cântec de primăvară«, un potpuriu și un al doilea: »Cântec de vară«. Societate începătoare fiind coriștii noștri nu-s prea numeroși. În schimb însă sunt foarte buni; în special damele, domnișoarele coriste sunt foarte muzicale și bune cântărețe. Scena, ocupată de corul nostru oferea un tablou draguț, de care poate fi mândră societatea de aici. A mai cântat foarte bine și corul bărbătesc, două bucăți draguțe: »Toarce lele« de T. Popovici; »Țară mândră«, de C. Porumbescu. Toate corurile au fost executate precis și frumos, fiind răsplătite cu aplauzele publicului. Un alt punct din program a fost solo de alt, cântat de d-na Elena Chiffa, accomp. la pian de d-l măiestru de cor: H. Klee. A cântat: a) »Pe Mare« de Schubert, a) »Serenada« de Meglio, c) »Bade bádior« de I. Iuga. D-na Chiffa, are o bună voce de alt, sonoră, dulce și mldioasă. A cântat foarte bine. A fost aplaudată frenetic și îndelungat, de a trebuit să mai cânte o doină românească, cu acelaș succes, secerând îndelungate aplauze.

Succesul în general, a fost mulțumitor în toată privința. Familile române, ca altă dată, au ținut să-și arete ospitalitatea și față de artista distinsă dela Blaj, care ca oaspe ne-a adus în primăvara asta întâia zi senină, care multă vreme se va aminti cu drag.

G-n.

ULTIME ȘTIRI.

Oradea-mare. 8 Iunie. (Teleg. part.) Astăzi s-a început aici pertractarea procesului intentat în contra d-lui Cornel Lazar ca editor al opului Rusu-Șirianu »Jobăgia«.

Pertractarea va dura 2—3 zile și prezintă momente foarte interesante. Procurorul a fost azi adus în mare strâmtoare de președintele tribunalului și de apărătorul Dr. C. Lazar. Acum pela orele 4 continuă citirea opului în traducere maghiară.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu: Branice & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brolea.

Heinric Lang
Atelier fotografic artistic
BRAȘOV, 52
Strada Porții
Telefon 443.
Specialist în fotografii de copii la minut. Fotografii în grupe pentru societăți, școli și familii.
Tablouri și albume.
178, 20—40.

D-na Cermanescu. (aparte) Aceea-ce-a întâmpinat azi aici... da... e egală, și s'ar potrivei admirabil. Leonard. Ei bine draguță doamnă, șoptiți priatru dințișorii d-voastră moși? D-na Cermanescu. Ah, dacă aș fi jurnalista! Leonard. V-am spus deja că înțelul îl aveți. D-na Cermanescu. Poate nu e cam vivăciivă ideea ce mi-a venit. Leonard. Sunt sigur că da. Spuneți. D-na Cermanescu. Ei ascultă, Leonard. Toți. Se auzim. E nosim. D-na Cermanescu vrea să întreacă pe Leonard. D-na Cermanescu. Răd și ignerez ce-a-ce veți spune despre mine. E mine numai părerea lui Leonard împoartă. (cătră Leonard). Eu lmi scripui un gazetar, care trebuie să scrie un articol despre lapoviță. (cu unțasă) El e așezat înșit în odăița a, lângă masa de scris, într-un calm

Pentru noi toți d-voastră sunteți aceeaș ploaie. D-na Pompilian (cu un suris îndărătnic). În fine, să ne comparăm cu ploaia... D-na Cermanescu. Bine. Însă ce e ploaia pe lângă grindină, grindina ce părăie, răpăiește, ce irită, sparge, răstoarnă și strică tot, ca și din plăcere și care personifică pe-o doamnă, care întră ca un biciu, ca o calamitate, ca o lapoviță zgomotoasă tocmai în momentul când jurnalista își reia frul gândurilor, și care li face să și-le piardă din nou. Leonard. Draguță doamnă, d-voastră vă calomnați. Prețuțiți mai mult ca toată... D-na Cermanescu. Să răspund? Este un compliment ce mi-ai spus? Leonard. În tot cazul este un adevăr. D-na Cermanescu. Il înghiteș ca pe un hap. (Schimbând tonul). Însă deodată, iată, pornește maiestros să cadă zăpada.

Contesa (strigând). Eu nu vreau să fiu zăpadă. Leonard. Cine vi-a spus? Contesa. A venit rândul meu... am înțeles. Aceste toate sunt acompărăciuni, alergorii. D-na Pompilian. Comparațiuni, alegorii. Contesa. Un cuvânt sau altul. Fie. Dar nu vreau să fiu zăpadă. Leonard. Cu toate aceste contesă, ce-i mai alb, nevinovat și frumos ca zăpada? D-na Cermanescu. Tocmai vroiam să spun și eu. Leonard. Teinul, fața d-voastră nu are albul, curatul zăpezii? Zăpada pare mai puțin albă, ca fața d-voastră. Contele. Ai găcit-o stimabilă. — Te felicit căduros. Contesa. Iată-mă măgulită. Ce să mai răspund? D-na Pompilian. Nimic dragă. Tăceți ca ploaia. D-na Cermanescu. Iar pe-o astfel

de vreme articolul nu se poate scrie. El bine Leonard, mie mi-se pare, că articolul e deja și făcut, s-au aproape gata. N-ai decăt să-l intitulez: »Lapoviță în casă« și să-l scrii. Contele. Ce minte la gradul superlativ! Vă felicit. Leonard. Draguță doamnă, sunteți adorabilă. Cum să vă mulțumesc? D-na Cermanescu. Dându-ne ceva de gustare. Leonard. Cu cea mai mare plăcere. Ce doriți? Pești? Prăjituri? Dulceață? Fuigere? (sună, apare servitorul cu o tavă plină de cești, fărurii). D-na Cermanescu. Iată într-adevăr unul. (un fulger orbitor, apoi un tunet formidabil). Contele: Noa, sănătate bună. Toți: Lapoviță, lapoviță.

M. NEUMANN
Fondat la 1845.
Vestminte pentru domni, băeți și fete, gata și la comandă
T A I L L E U R. Furnisorul curții imp. regale și cameriale.
B R A Ș O V.

Coleșa & Pană

**Suncă de Praga
Brânză de Sibiu
Diferite Dulcețuri
și mare
Deposit de Bonboane.**

Publicațiune.

Pentru lăfărea de aproximativ 400 de stânjeni de lemne de fag pe seama subsemnatei Eforii școlare se publică licitațiune cu oferte.

Ofertele au să se înainteze până cel mai târziu în 10 Iunie n. 1912 la 5 oare după amiază, subsemnatei Eforii.

Brașov, în 8/21 Mai 1912.

Eforia școlălor centrale
gr. or. române din Brașov.

Atelier tehnic dantistic

I. SOLE

BRAȘOV, Strada Vămii Nr. 19

Execută toate lucrările ce ocaz în brânza dantistică și cu preț moderat. — Specialist în coroaă și pod.

Pacienții din provincie să servesc în 24 oare. 102

Odăi frumoș mod-
bilate se în-
chiriază lu-
nar, sau cu ziua cu
preț ieftin în

Villa Kertsch.

MICH KOVACICS.

Instalator de gaz și apaduct. Antreprenor de canalizări. Tinichigiu de — lucrări de galanterie și zidiri. — Brașov, strada neagră 57.

— TELEFON 480. — Nr. 1—12

Ioan Apfelbach

BRAȘOV, Strada Porții 18.
(La regele gulerilor.)

Vă recomand magazinul meu mare de ciorapi de bărbați, dame și copii și ciorapi de turist, cămăși albe și colorate de turist. Ismene lungi și scurte și genunchi. Gulere manjete și cravate moderne. Umbrele, Toilet și Parfumerie. Vă servesc solid și sigur.

HOTEL „COROANĂ“ SOC. PE ACȚIUNI DIN BRAȘOV CASĂ DE PRIMUL RANG

100 de odăi și saloane cu confortul cel mai modern. Loc pentru 250 persoane. Lumină electrică și caloriferi. Apartamente cu camere de băi. Ascensor. Spălătorie proprie cu abur. Ventilație centrală. Saloane de citire și de scris. Sală mare de primire. Băi. Salon de muzică. Ospiciu de turiști. Cameră obscură pentru amatori. Saloane de expoziție. Terasă. Garajul. Omnibus pentru fiecare tren. Cafe-neaua mare aranjată după gustul cel mai ales, 100 de ziare și reviste ilustrate indigene și străine. Saloane mari de biliard și de joc. Loje. Saloane de dejun și seapareu i foarte elegante. Măncări naționale transilvănene. Bucătărie aleasă vieneză și franceză. Vizitarea bucătăriei este permisă cu cea mai mare plăcere. Vinuri și liqueri excelente asenează și băuturi fine fără alcool. Bere exc. din Pilsen, bere bavareză și engleză.

DIRECȚIUNEA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI
HANS MÄDER, director.

Extraordinar de important!

Am onoarea a face cunoscut Onor public, că după ce am cumpărat o cantitate mare de mărfuri în **partie**, sunt în poziție, ca hainele mai jos notate, să le dau cu prețurile următoare:

1 Costum croială americană, lână curată 25 și 28 c.

1 Pardesiu croială americ. lână curată 20 și 30 c.

1 Pardesiu croială americană lână curată, pentru băeți 16 și 20 c.

1 Costum pentru copii dela 3 ani până la 10 ani dela 5--16 c.

1 Pardesiu pentru copii dela 3 ani până la 10 ani dela 12--15 c.

1 Pelerină pentru bărbați din păr de cămilă 12--15 c.

Coloarea hainelor este modernă, ieftină tatea și durabilitatea esclude oricare concurență.

Totodată cu onoare aduc la cunoștința On dame, că mi-a sosit în cele mai moderne culori

Novități de primăvară și vară

și adecă: Raglans, Jachete, Costume, matineuri, jușoane și bluze, în mare și bogat asortiment.

Principiul meu în despărțământul acesta este serviciu solid și punctual.

Zace în interesul propriu al fiecăruia ca să-și acopere cele trebuincioase dela mine până durează provizia.

Rugându-mă de sprijinul prețios semnez

Cu toată stima

ASCHER I.

Brașov, Târgul inului Nr. 26.

Parasole și Ploere (cort) până la genul cel mai fin ca specialități, și fabricare proprie, precum și reparaturi.

FRIEDRICH REISER,

Articole de galanterie, bastoane, lampe de buzunar electrice, scăpărători, instrumente muzicale, coarde etc. etc. Pentru tâmplări de mobile articole de lemn strungurite, sculptate cu prețuri ieftine la

Strungar de galanterie și fabricant de corturi
Brașov, Strada Vămei 31.

Georg Copony

Str. Furculiții 3. BRAȘOV, Str. Măcelarilor 4.

Uzină de lăcătușerie, instalațiuni de gaz, conduct de apă pentru iluminării electrice.

Lucrează: balcoane la grădini, balustrade, grilaje la morminte, balustrade de fer și ferestri la scări, uși, obloane și orice lucrare de ferăse. — Pentru instalații electrice întocmiri complete de oțel. Conrole, grilaje pentru ferestri. — La zidiri lucrările ce cad în brânza lăcătușeriei. — Primesc lucrări a ferumina cu acetilen și oxigen. Aranjamente moderne pentru bucătării, odăi de baie, closete. Instalații moderne pentru iluminare cu gaz și unde nu se află canalizație de gaz pe stradă. Praxa îndelungată mă face destoinic a uera bine și solid. — Despre lucrul meu durabil garanteiz.

Avis!

Am onoarea a aduce la cunoștința On. mușterii că m-am reîntors din călătoria de studii de 6 săptămâni pentru câștigarea de cunoștințe în ce privește brânza mea atât în praxă ca și în teorie. După sistemul renumit «Le Grand Chic» ofer ce este mai perfect. Rugându-mă și mai departe pentru sprijinire semnez

cu toată stima

GERGELY SÁNDOR,

atelier de mode pentru dame Piața mare Nr. 28.

Ocașie splendidă

de a cumpăra obiecte de aur și ceasornice.

Din cauza strămutării magazinului meu în Târgul grăului Nr. 9. vând toată marfa cu preț foarte ieftin.

Cu stimă

H. Osterseizer,

magazin de obiecte de aur și ceasornice.
Brașov, Strada porții 16.

Linia Holland-America, Rotterdam

Societatea de vapoare pe acții a liniei: Holland-America. Firmă protocolată în Ungaria.

Mers săptămănal
al vapoarelor între

Rotterdam-Newyork Kanada.

Cancelaria: Budapest VII, Nefelejts utca 47.

Magazin de concurență.

Strada Porții Nr. 59, vis-à-vis cu hotel „Coroană“.

Puteti cumpăra cu prețuri ieftine și fixe: dantele panglice, brodarie, couverte pentru pat, covoare, ciorapi, albituri bătiste, umbrele de soareși ploae, bastoane, cravate, corsete a-grafe, perii de dinți, săpunuri și parfumuri.

Cu stimă:

Adolf Rozenfeld.

Prăvălie nouă de mobile de fier.

Am onoare a aduce on. publicului din Brașov și în str. Furculiței de jus am deschis o prăvălie de mobile de fier, care le vând cu prețuri de fabrică.

Asortiment mare în coșuri de călătorie și în mobile împletite pentru grădină.

Rog prin prezență a cerceta prăvălia mea.

Cu toată stima:

BAJOR LAJOS.

Persoanele care se bucură de credit, li se fac condiții de plată favorabilă.

Compagnie generale Transatlantique.

Linia franceză
Circulație regulată directă de
Vapoare viteză mare
Havre—Newyork
și
Kanada
Siron: Budapest, VII.,
Baross-Platz 15.
1-35

N. I. FOLYOVITS SUCC.

Holtrich-Ujhelyi,

BRAȘOV, Târgu grăului Nr. 4.

Mare asortiment în stofe moderne pentru dame și bărbați:
— Stofe de haine și Albituri. —

Trusouri complete.

Serviciu prompt! Prețuri ieftine!

Avis!

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. Dame că lucrez **Costume și rochi de dame** după cel mai nou și modern fazon cu preț foarte ieftin.

Garantez eroi inexceptionabil

Cu toată stima

GUSTAV BEER,

croitor de dame Str. Spitalului 33.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“,
se pot face ori și când pe timp mai îndelungate sau lunare.

Administ. „Gazetei Transilvaniei“.